

SZERKESZTŐSÉG, KIADÓ-
HIVATAL ES NYOMDA

Cluj-Kolozsvár, St. Baron
I. Pop. (Brassai-utca) 10.
Telefon: Szerkesztőség
és kiadóhivatal — 977
Zs. N. Sz. — 558

A kéziratok kizárólag a
szerkesztőséghez cím-
zendők. Kéziratokat nem
adunk vissza.

UJ KELET

ZSIDÓ-POLITIKAI NAPILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Romániában	
Egész évre	750
Félévre	380
Nevezdévte	200
Egy hónapra	70
Egy szám ára pályad- varon és vidéken	50
Bukarestben	
Egy hónapra	200
Egy szám	150

1924 augusztus 5 Kedd

Cluj-Kolozsvár * VII. évfolyam * 174. szám

5684. Ab 5

Problema școalelor evreiești din Ardeal

Cuvântarea președintelui dr. Josif Fischer la deschiderea adunării generale a Uniunii Școlare Evreiești „Tharbut” ținută în Cluj la 3. August a. c.

Onorată Adunare!

Deschisă adunarea generală a uniunii noastre să-mi permiteti să arunc o privire de ansamblu asupra dezvoltării acestei uniuni până azi.

O dezvoltare normală n'a fost posibilă din pricina ordonanțelor pe care ministrul școalelor ni le-a impus în ultimul timp. În urma acestor ordonanțe școlile noastre nu numai că au pierdut dreptul de publicitate, dar nici ca institute particulare n'au fost lăsate să funcționeze decât cu condițiunea introducerii limbii române ca limbă exclusivă de predare. Ca să pricepem importanța ordonanțelor date, e nevoie să considerăm împrejurările în care au luat ființă uniunea și școlile noastre. Se știe că întemeierea școalelor noastre a fost determinată de trei cauze principale: În urma prefacțiilor generale aduse de război și evreimea din Ardeal a fost trezită la conștiința de neam cu tendința unei îndrumări culturale separate. Și drept urmare logică evreimea a dorit să și educe singură copiii.

O nevoie imperioasă formază a doua cauză, care a determinat întemeierea școalelor noastre: în școlile statului negăindu-se locuri suficiente pentru copiii noștri, iar în școlile confesionale neadmitându-se elevi de altă confesiune, decât cea a școlii, am fost nevoiți să ne ridicăm școlile proprii, chiar de n'am fi simțit imbold sufleteș de cultură.

Îndemnul să luăm asupra ne, cu toată conștiința împlinirea operei mari, care formează scopul uniunii noastre, deși știam greutățile morale și materiale ce ne asteaptă, formează a treia cauză, care a dus la întemeierea școalelor evreiești. Am primit acest îndemn din parte guvernului; n'a fost un simplu îndemn, a fost aproape un apel subliniat cu promisiunea formală, repetată în mai multe rânduri, că vom fi ajutați.

Convenția, dacă o putem numi astfel, era că șapte ani de zile avem dreptul să predăm în școlile evreiești în limba maternă a copiilor noștri, adică maghiară și în acest timp suntem datori să introducem limba ebraică, care să rămână limbă principală de predare după terminarea perioadei arătate. Condițiunea aceasta a fost pusă chiar de guvern (în vremea aceea Consiliul Dirigent). Se mai cerea încă să se predea în limba română gramatica și literatura română, geografia și istoria țării și dreptul constituțional.

Chiar guvernul e cel, care a oferit perioada de tranziție de șapte ani, cu scopul de a nu împiedica progresul cultural. Măsura era într'adevăr un act de cultură, și larg înțelegere.

Noi am ținut convențiunea cu strictețe. Procesele verbale ale autorităților școlare, precum și diferite adrese speciale, recunosc cu prisosință, că copiii noștri, chiar din primul an, au făcut progrese nimitoare în studiu, nu numai al limbii române, dar și al tuturor celorlalte materii predate în românește. Că s'au înregistrat progrese însemnate și în studiul limbii ebraice, aceasta am putut-o constata noi. Noi am luat calea cea mai dreaptă care să ducă la împlinirea idealului nostru: educarea copiilor noștri în limbă noastră strămoșască, în cele mai sincere simțiminte față de stat urmărind totodată ca ei să ia cunoștință de cultura românească și să cunoască cultura țării.

S'a ținut oare și guvernul de convențiunea făcută? Pe când ne urmăream cu pasul sigur, drumul nostru, ca trăsnete au căzut ordonanțele d-lui ministru Anghelescu, care au distrus tot ceace cu muncă grea reușisem să ajungem,

și a făcut imposibilă continuarea operei noastre conform înțelegerii inițiale.

Am fost nevoiți să suprimăm învățământul în limba ebraică, am fost obligați să introducem limba română ca limbă exclusivă de predare și am fost siliți să instituiam examene speciale în fața unei comisii oficiale numită de minister.

Pentru ce toate acestea? Pentru ce guvernul actual a scotit ca periculoase măsuri pe care cele precedente le-au crezut bune și necesare? Linia noastră de conducere a fost credința căre stat și prin școlile noastre am dat pilda cea mai vie de cum se poate uni credința către stat și interesul pentru limba țării, cu interesele culturii evreiești speciale.

Recunoaștem dreptul guvernului de a cere, dela fiecare cetățean, să fie credincios statului și să cunoască limba și cultura țării. Acest lucru îl urmărește uniunea noastră fără nevoia nici unei constrângeri din afară. Nu recunoaștem însă guvernului, dreptul de a desbrăca evreimea cu tot felul de măsuri, de caracterul ei de neam și să împiedice dezvoltarea culturală proprie. Nici când nu vom aproba tendința de a încorpora neamul evreesc într'un popor oarecare.

A Tarbut Zsidó Iskolaegyesület közgyűlése

Dr. Fischer József elnöki megnyitójában leszögezi a zsidó iskolaprogramot. Molnár Jakab lett a Tarbut új elnöke.

(Cluj-Kolozsvár, augusztus 4. Az Uj Kelet tudósítójától.) Nagyjelentőségű és messi jövőre kiható eseménye zajlott le tegnap Kolozsvár és vele együtt egész Erdély zsidóságának. A Tarbut országos zsidó iskolaegyesület tartotta meg rendkívüli közgyűlését, amely két év óta az első, valóban nagyszabású manifesztációja volt a zsidó iskolatagoknak. Kifelel megmutatta, hogy az erdélyi zsidóság minden elnyomó kormányintézkedés ellenére is hajthatatlanul ragaszkodik ama jogához, hogy saját kulturájának megerősítésére nyilvánosjogu iskolákat tarthasson fenn, befel pedig tisztázta azokat az elvi kérdéseket, amelyek az utóbbi időben oly sokat foglalkoztatták a közvéleményt. A közgyűlés ünnepélyesen állást foglalt a Tarbut szervezete és ama eszmel tartalom mellett, amelyet ez a név képvisel. Végkép eloszlottak azok az aggodalmak, amelyek a zsidó nemzeti nevelés barátaiiban egyre sürűbben merültek fel a amelyeknek az Uj Keletben megjelent vitaközö élt cikkeik is kifejezői voltak. A közgyűlés világos és érthető módon juttatta kifejezésre, hogy ezekre az aggodalmakra immár semmi ok nincsen, mert a zsidó közvélemény szilárdan és egységesen áll a Tarbut eredeti iskolaprogramja mellett.

Örömmel kell azonban regisztrálnunk azt is, hogy a közgyűlés és különösen a Tarbut újonnan megválasztott elnöke, Molnár Jakab mérdot talált arra, hogy azok a megbántódások és félreértések, amelyek a sajtópolemia során felmerültek, a zsidó megértés jegyében eloszlattassanak. Reméljük, hogy a tegnapi egyetemes és ünnepélyes megnyilatkozás után, mely méltó elégtételt szolgáltatott mindenkinek, ismét egyesülni fog minden igaz zsidó erő a Tarbut iskolák megerősítése és felvirágoztatása érdekében.

Az elnöki megnyitó

A közgyűlést, amelyen a Tarbut-tagok impozáns számmal jelentek meg, vasárnap délelőtt tíz órakor nyitotta meg dr. Fischer József elnök. Üdvözölte a megjelenteket, majd rátért az iskola történetének ismertetésére. Beszédében oly súlyos és nagyjelentőségű kijelentéseket tartalmaz, hogy szükséges azokat minden illetékes tényező számára hozzáférhetővé tenni.

Másurile d lui ministru Anghelescu nu le putem cuprinde în cadrul constituției care dă drepturi egale fiecărui cetățean, nu le putem asorda nici cu ordonanțele anterioare, adică cu drepturile noastre câștigate.

Deși în interesul dăinuirii școlii, ne-am supus ordonanțelor amintite — ridicarea dreptului de publicitate și interzicerea limbii ebraice ca limbă de predare — totuși nici odată nu vom renunța la drepturile noastre: funcționarea școalelor evreiești cu drept de publicitate și cu limba de predare ebraică.

Dar dacă măsurile guvernului nu sunt juste, ele sunt încă și mai puțin politice. Nu era necesar să se turbure atmosfera de înțelegere care începuse să se dezvolte imediat după unire, între evreimea ardeleană și societatea românească, și nici nu trebuia să se pună la o atăt de grea încercare credința noastră față de stat, cu ordonanțe nelegale. Noi cari începând dela unire am dezvoltat o acțiune intensă spre a pune credita evreii ardeleni ideea statului român și spre a răspândi limba și cultura română, noi ca cetățeni credincioși, trebuie să ridicăm cuvântul împotriva acestor măsuri mioape.

Noi mai sperăm că în cele din urmă guvernul însuși își va da seama de dreptatea noastră și va repara dela sine măsurile nejuste.

Ezért közöljük ezt a beszédet lapunk mi vezetőhelyén román nyelven is.

— Egyesületünk élénnek normális menetét — monotta dr. Fischer József — az újabb kiadott kormányrendeletek, melyek iskolánk nyilvánossági jogát megvonták és még mint magániskolát is csupán kizárólagos román tanítási nyelv bevezetése mellett engedélyezték, súlyosan hátráltatták.

— Ha helyesen akarjuk megítélni ez intézkedések jelentőségét, vissza kell tekintenünk az egyesület és iskolánk alapításának körülményeire. Tudott dolog, hogy iskolánk keletkezése főként három indító okra vezethető vissza. A nagy átalakulása után az itt élő zsidóság népi öntudatára ébredt és részesevé vált annak az egész világ zsidóságát meghódító eszmének, amely a zsidóságot, mint minden más néptől különböző népet, önálló kultúrtörkévekkel állította be a világ kulturmozgalmaiba. Ennek szükségszerű folyamánya volt, hogy a zsidóság önmaga kívánta kezébe venni ifjuságának nevelését, hogy ennek a lelki átalakulásnak konzekvenciát kulturális térer is levonhassa. Saját iskolánkban akartuk nevelni gyermekeinket hagyományos zsidó szellemben.

Az állam biztatott az iskolák létesítésére

— A másik ok parancsoló szükség volt: gyermekeinknek nem voltak iskolák. Az állami iskolák elégtelenek voltak gyermeink befogadására, a többi felekezeti iskolából pedig gyermeink kirekesztettek. Az iskolák létesítésére el kellett volna magunkat határoznunk akkor is, ha ez belső kulturális szükségletet nem képezett volna.

— S hogy ezek után mertünk is vállalkozni az iskolák megalapítására, amiről eleve tudtuk, hogy nagy áldozatkészséget és megfeszített munkát fog kívánni mindnyájunktól, annak magyarázata éppen az a harmadik ok, melyre iskolánk keletkezését visszavezetem: a kormányhatóság egyenes biztatása, mondhatnám felhívása, hogy iskoláinkat állítsuk fel és az ünnepélyes formában többször tett ígéret, hogy iskoláink állandó támogatásban fognak a hatóságok részéről részesülni.

— A megállapodás — ha szabad annak ne

vezni — az volt, hogy hét évig a gyermekek anyanyelvén, tehát magyarul taníthatunk iskoláinkban, és ez átmeneti idő leteltével áttérünk a héber oktatási nyelvre. Ezt maga a kormányhatóság (akkor Consiliul Dirigent) kötötte ki és egyebet nem kívánt mint azt, hogy a román nyelvet, irodalmat, földrajzot, történelmet és alkotmányt románul taníttassuk iskoláinkban és maga a hatóság ajánlotta az átmeneti időt, amelyet föltétlenül szükségesnek ítélt, hogy a nyelvi nehézségek a kulturális előrehaladás és a tudományos kiképzés gátló akadályai ne legyenek. Megértő igazi kulturoselekedet volt ez.

Ki szegte meg a megállapodást

— *Mi a megállapodást becsülettel állottuk.* Hatósági jegyzőkönyvek és számtalan elismerés bizonyítja, hogy gyermekeink má: az első években bámulatos előrehaladást tettek úgy a román nyelv, mint egyéb román tárgyak elsajátításában, azt pedig, hogy a román nyelvben való előhaladás is örvendetes méreteket vett, magunk tapasztaltuk. A legjobb uton voltunk egy ideális cél felé: ősi nyelvünkön nevelni ifjúságunkat a legőszintébb, igazi államhűségben és emellett tökéletesen megtanítani a román nyelvet és részesévé tenni ifjúságunkat a román kulturának.

— De vajjon megtartattak-e ezek a megállapodások a kormány részéről is?

— Amikor már biztos léptekkel haladtunk felfelé azon az iven, amelynek csúcán anyai ideális célunk volt, *villámszerűen csaptak le Anghelescu közoktatásügyi miniszter ur rendeletei*, amelyek egyszerre derékon törték a mi fáradságos munkánk nagy eredményeit és lehetetlenné tették az eredeti okmányok szerinti további munkát. Félbe kellett szakítanunk a héber nyelven való oktatást, minden tárgyban a román oktatási nyelvet vezettük be és kormánykiküldöttek előtt való külön vizsgáztatásra köteleztettünk.

Romanizálni és asszimilálni akarunk

— *Miért? Miért látott veszedelmet a jelenlegi kormány abban, amit elődeik kívánatosnak és szükségesnek ítélték.* A román állameszme és az igaz államhűség voltak a mi vezérlő gondolataink és iskoláinkban kiváló példákat adtuk annak, miként lehet az államhűséget és az államnyelv érdekeit összeegyeztetni a mi speciális zsidó kulturérdekeinkkel. Lehetetlen más magyarázatot találni, mint azt, hogy a *jelenlegi kormány romanizálni és asszimilálni akarja a zsidóságot.* Mi elismerjük a kormányt az a jogát, hogy minden polgárától államhűséget, a román államnyelv és kultúra tökéletes elsajátítását kívánja, erre mi magunk is minden hatósági kényszer nélkül saját belső érzéseinktől indítva őszintén törekszünk. De nem ismerjük el azt a jogát, hogy a zsidóságot népi jellegű bárminő eszközökkel kivethesse, saját kulturájának fejlesztésében akadályozhassa és soha sem fogunk támogatóvá válni annak a *törekvésnek, amely a zsidó népet más népbe beolvasztani akarja.*

Nem adjuk fel jogainkat

— *Mi nem tudjuk összeegyeztetni az alkotmány szellemével, amely mindenkinek egyenlő polgárjogokat biztosít, sem pedig az előzőleg kiadott rendeletekben szerzett jogainkkal Anghelescu közoktatásügyi miniszter urnak legutóbbi intézkedéseit, főleg a nyilvánossági jog megvonását és a héber nyelvi oktatás eltávolítását.* Habár ezeket az intézkedéseket az iskola fennállása érdekében végrehajtottuk, *sohasem szünnünk meg hangoztatni azt a jogunkat, hogy nyilvános jogu iskolákat fenttarthatunk és azokban az oktatást ősi nyelvünkön végezhessük.*

Felemeljük tiltakozó szavunkat

— *De ha nem jogosak, még kevésbé politikusak a kormány intézkedései.* Semmi szükség nem volt arra, hogy az a megértő összhang, amely az ittélő zsidóság és a román társadalom között oly bensőségesen kifejlődött, ilyen intézkedésekkel zavartassék és az a feltétlen bizalom, amellyel kezdetül fogva az ut államalakulattal szemben viseltettünk, jogsértő intézkedésekkel ily súlyos próbára tévessék. Mi, akik az egyesülés kezdetétől fogva rendkívül erőfeszítéseket tettünk, hogy a román állam-

eszmét az itt élő zsidóság körében népszerűsítsük, a román nyelvet és kulturát a zsidóság körében elterjesszük, mi, *mint igaz román állampolgárok, fel kell hogy emeljük tiltakozó szavunkat azok ellen a rövidlátó intézkedések ellen, amelyek — szemben az előző, megértő rendelkezésekkel — csak arra alkalmasak, hogy a jogfosztottság érzését keltsék a zsidóság széles rétegeiben.* Bizzunk továbbra is egy jobb belátás eljövételében és hiszünk, hogy maga a kormány fogja reparálni ezeket a sérelmes intézkedéseket.

Dr. Fischer József ezután bejelenti, hogy másodlagos zsidó közéleti elfoglaltsága miatt nem vállalhatja tovább a Tarbut elnöki tisztségét. Az elnököt a közgyűlés tagjai hosszan tartó és meleg ünnepélyben részesítették.

Ezután dr. Kohányi Menyhért a fiugimnázium és Katz Rózsa, a leánygimnázium igazgatója

A Tarbut-egyesület új vezetősége

A választások során a közgyűlés a jelölőbizottság javaslatára egyhangulag a következőképpen alakította meg a Tarbut új vezetőségét:

Elnök: Molnár Jakab.

Társelnökök: Schwartz Jakab, Herschkovits Imre és Székely Viktor.

Alelnökök: Sajovics Náthán, Janovitz Géza és Gutfried Adolf.

Ügyészek: Dr. Klein Miksa és dr. Fischer József.

Pénztáros: Rózsa Mór.

Ellenőrök: Boschán Géza és Kertész Márton.

Gazda: Rimóczi Jakab.

Gazdasági bizottság: Biró Andor, Eisens'á lter Fülöp, Friedmann Márton, Gombos Benő, Jakobi Mózes, Judovits Lázár, Lebovits Gyula, Mautner Samu, Kelemen Bernát, Sennesib Herman, Somogyi Miksa, Spitzer Mór, Szabó Jenő és dr. Weisz Sándor.

Kuratórium: Barabás Andor, Boskovits Dezső, dr. Boskovits Henrik, Zodik Jenő, Deutsch Károly, dr. Elekes Miklós, Farkas Lajos, Farkas Simon, dr. Fischer Tivadar, Dr. Fekete Samu, Felsner Jakab, Fränkel Emanuel, dr. Fürst Oszkár, Gergely Dezső, Grósz Herman, Gyártás Dezső, dr. Halász Pál, dr. Hamburg József, Dr. Jakobi Emil, dr. Kohn Hillel, dr. Krémér Armin, dr. Marton Ernő, dr. Mátyás Mátyás, dr. Neufeld Mihály, Neumann Mór, Nussbaum Mihály, Noszin Mór, Pintér Bertalan, Rosenfeld Armin, Rosenthal Gyula, Rosenzweig Emanuel, dr. Roth Marcel, Rózsa Ignác, Salamon Jakab, Schwartz Márton, Schwartz Miksa, Simon Lajos, Simon M. Lajos, Simon Náthán, Simon Izidor, dr. Steiner Pál, Spéter Mózes, Stotter Aladár, Szántó Miklós, Szenes Károly, Waldner Mór, Wertheimer Izidor, dr. Weisz Béla, Sélig Samu, Rados Manó. Ezenkívül választották a kuratórium tizenegy póttagot.

Allandó fegyelmi választmány: Dr. Szántó Zoltán, dr. Farkas Mózes, dr. Neufeld Jenő, dr. Sámuel Jenő, dr. Hirsch Jenő, dr. Lebovits Miksa, Hovos Vilmos, dr. Hirsch Dezső. Póttagok: Dr. Weisz Jenő, dr. Erős Vilmos, dr. Wertheimer Mór, dr. Erzmán Béla.

Az új elnök beszéde

A választás után egy küldöttség hozta a terebe Molnár Jakabot, a megválasztott elnököt, akit a közgyűlés tagjai meleg ovációk között fogadtak. Dr. Fischer József meleg szavak kíséretében adja át az elnöki széket Molnár Jakabnak és hangsúlyozza, hogy Molnár Jakab mindig harcos társa volt az iskoláért küzdők sorában és már akkor is ott állott a Tarbut gondolata mellett, amikor még annak sok ellenfele volt. Öröm és megnyugvás tölti el, hogy ilyen utódnak adhatja át az elnöki tisztelet. Molnár Jakab ezután a következő beszéd kíséretében foglalja el az elnöki széket:

Önök megtisztelték engem azzal — kezdette beszédét az új elnök —, hogy a Tarbut iskola-egyesület elnöki székébe ültettek, abba a székbe, melyet eddig nagyérdemű elnökünk, dr. Fischer József a legnagyobb körültekintéssel töltött be. Mindnyájan tudjuk, hogy dr. Fischer József minden akadályon keresztüljárva, erős akaratú és nagy kitartással dolgozott, hogy a kolozsvári zsidó gimnázium létrejöhön. Az általa megindított eszme, az ige testet öltött és csak rajtunk mulik, hogy az intézmény tovább fejlődjön, tovább virágozzék! Magam részéről csakis úgy vállalhatom ezt a

teszik meg jelentőségüket, amelyből a tanári kar odaadó munkássága és rendkívüli erőfeszítései bontakoztak ki és általában az a fel nem becslhető értékes kulturamunka, amelyet a Tarbut-iskolák az elmúlt négy év alatt végeztek.

Dr. Fischer József díszelnökké választják

Dr. Klein Miksa meghatott és meleg szavakban méltatja dr. Fischer József nagy érdemeit és javasolja, hogy a lelépő elnököt a Tarbut-egyesület örökös díszelnökké válasszák. Dr. Fischer József csak hosszas kapacitálás és a közgyűlés megújuló kívánságának engedve fogadja el a tisztséget, de kijelenti, hogy azt csak addig tekinti megtiszteltetésnek, amíg az egyesület megmarad azon az eszmei uton, amelyen ő vezetett.

A közgyűlés ezután a benyújtott alapszabálytervezetet vette tárgyalás alá, amelyet kisebb nagyobb módosításokkal elfogadott.

súlyos és felelősségteljes megbízatást, hogyha az egész kolozsvári zsidóság támogatását bírom a hogyha Önök — akik itt nagy buzgósággal képviselik az iskola szent ügyét — velem együtt igéretet tesznek, hogy a gimnázium ügyét, kulturánk ezen erős várát, megvédik és szívükön viselik.

A zsidó szellem forrása

Tisztelt közgyűlés! Legyünk tisztába azzal, hogy a zsidó szellem, melyet mi az iskolába be akarunk vinni és a gyermekek lelkébe be akarunk oltani; az nem egyesek által kiszajátított szólam, nem tres és puffogó frázis, hanem az az igazi zsidó szellem, mely a tórában gyökerezik és abból fakad.

A legelső parancsolat azzal a forradalmi nyilatkozattal kezdődik: hogy kivezettek benneteket a rabszolgaság földjéről, szabadságot adtam nektek, embersorsra emeltelek nemcsak téged, hanem amiként több helyen is meg vagyok írva: „vehager hagar, beszajchom“ az idegeneket is, kik köztetek lakoznak. Ez az első demokrácia volt sok ezer esztendő előtt, mely szabadságot és testvérséget hirdetett.

Továbbá „lo tasze lecho peszel“. Ne csinálj magadnak faragott képet és semmi hasonlatosságot azoknak formájára. Vagyis ne utánozd másoknak szokásait, ne bálványozd mások erkölcsait, ne majmold mások kulturáját, mert itt vagyon a te ősi hitvallásod, a legszebb és legmagasztosabb erkölcsi törvények; kövesd azokat.

Ne féljetelek és ne rettegetek

Meg van még írva: Ne féljetelek s ne rettegetek senkitől s semmitől, hanem „szeressétek teljes szívvel és lélekkel az Ur“ (veohavto esz hasem bechol levovcho, ivechol nafscho). S sokszorosan meg van írva „veohavto esz reacho kamocha“ szeresd felebarátodat mint te magadat, ami egyszerűen zsidó szívóságot és zsidó áldozatkésztséget is jelent.

Tisztelt közgyűlés! Én meg vagyok győződve, hogy a Tarbut gimnázium érdemes tanári kara, élén Antal Márk főigazgató urral, akinek barátságára oly büszke vagyok, mindent elkövetnek, hogy az igazi zsidó szellem, melyből néhány gyöngyszemmet összefűztem és kiemeltem, a jövő nemzedékben gyökeret verjen.

A jogfolytonosság alapján állunk

Minden vonatkozásban tisztába kell jönnünk az iskola kérdés egész komplexumával. Miként méltóztatnak tudni, gimnáziumunk nyilvánossági jogát az annak idején impériumon levő Consiliul Dirigentől nyerte. Mi a jogfolytonosság elvi alapján állunk és megszerzett jogunkat: a nyilvánossági jelleget sem megnyirbálni sem elkonfiskálni senkitől sem hagyjuk. Ehhez nekünk ugyanis mint nemzeti kisebbségnek, ugyanis mint autonóm vallásfelekezethez, minden nézőponttól itélve feltétlenül jogunk van. Mi akkor amidőn a közoktatásügyi minisztérium egy kényszerítő rendelkezése folytán belementünk abba, hogy a gimnázium növendékei delegált állami bizottság előtt is levezgázzanak, ez részünkről semmiféle jogfeladást nem jelent és külön is leszögezem, hogy szilárdan állunk azon akaratunk mellett, hogy megszerzett jogaink elismerését kivívjuk.

De állampolitikai szempontból sem volt szükség arra, hogy a miniszter ur velünk szemben reprezentációkat alkalmazzon, mert köztudomású tény, hogy a mi gimnáziumunk román tannyelvű és hogy

Az Astra benzínmotorok fogyasztása minimális

a román nyelvet román tanárok a tanügyi hatóságok dicsőre elismerése mellett eredményesen tanították. Tisztában vagyunk azzal, hogy az államnyelv megtanulása a legfontosabb kulturális és gazdasági szükség és ennek a követelménynek eleget is tettünk. Az állam iránti hűségünk, a trón iránti tiszteletünk valóságos hittelünkkel fakad és így részvételünk arra a bizalomra, melyet az államnak iskoláinkkal szemben tanúsítania kellene. Mi az államtól nem represszáliát, hanem erkölcsi és anyagi támogatást vártunk és sajnosan kell megállapítanom, hogy teljesen magunk erejére vagyunk hagyatva. Mi igazunk teljes tudatában, a jog és törvény alapján alvva egyebet nem mondhatunk: **küzdünk a létezésért, küzdünk legemberibb emberi jogainkért, küzdünk zsidó voltunkért és bizvabizunk.**

A héber nyelvért

Tisztelt közgyűlés! Nem állhatunk meg némán egy hatalmas folyamatnál, mely felrúzza az egész világ zsidóságát letargiájából. Arra a deklarációra gondolok, mely elismerte történeti jogunkat az ősi földhöz és megengedte a zsidó nemzeti otthonnak sz. újraépítését. Ez egyszerűen az ősi héber nyelvnek s az ősi kultúrának teljes újraéledését is jelenti. És ime jön hozzánk a hír, hogy a jeruzsálemi zsidó egyetem alapköveit letették, fedél alatt van a zsidó biológiai intézet és Bialik héber nyelven dolgozza legszébb hőteményeit. A jövő generációinak **szüksége van arra, hogy megtanulja szövegében elmélyedhessen és gyönyörködhessen az ősi és új kultúrában.**

Béke és megértés

Ahhoz, hogy a tanári kar megértően s teljes odaadással nevelje az ifjúságot, szükséges az is, hogy mi az ő gondtalan, tisztas megélhetésüket biztosítsuk s levegyük róluk a pénzügyi adminisztráció gondjait és hogy mi vigyük nyugvópontra a felmerült vitákat, melyek az ő munkásságukat zavarja. Valaminthogy mi joggal elvárjuk azt, hogy a tanári testület egész munkásságát az iskolai munkának teljes odaadással szentelje s egyedül csak annak éljen, úgy a tanári kar is méltán elvárhatja tőlünk, hogy méltatlan támadásoktól, melyek a tantestületet igaztalanul érik, megóvjuk őket. Arra kérek mindenkit, legyen vége a sok „pölpölnek“, elég legyen a szócésatából és kezdődjék a nemes munka. Vessünk fátyolt a multra, hozzon a mai megértés teljes kiengesztelődést, hogy „bedarcho salom“ a békeesség utjain mindnyájan teljes erőnkkel az iskolának szentelhesstük, mely nem egyes frakciók, hanem az egész zsidóság.

Hajlékot az iskolának

Legfontosabb feladataink közé kell tartozzon, hogy az iskolának a legrövidebb idő alatt új hajlékot építsünk. Nem vagyok annyira optimista mint dr. Fischer József elnök ur, aki legutolsó ujságcikkében azon reményét fejezte ki, hogy őszszel már remélhetőleg új hajlékban lesz az intézet. Nem vállalkozom arra a lehetetlen feladatra, hogy ami 4 esztendőn át nem sikerült fáradságos munkával érdemes elődeimnek, hogy azt én néhány hét alatt megteremtsem. De vállalkozom arra, hogy a megindítandó akcióban mindnyájunk áldozatkészsége megnyilatkozik: úgy mához egy esztendőre új hajlékunk lesz a tudomány-nak szentelt épületben. Kérve kérek mindenkit, legyen segítő társam a munkában, hogy a mi utódaink méltán mondhasák, mi nem éltünk hiába.

Emlékeztünk sorsunkra

Tisztelt közgyűlés! Valahányszor csak együtt vagyunk, ragadjuk meg az alkalmat, hogy a zsidó együttérzésnek, az emberszeretnek tanujelét adjuk.

1980 LEI

a legujabb tavaszi
főrlőkönyv

Katz és Mendel

cégnél Cluj, Főter 10.

Azok a szenvedések, amelyek utóbb a mi népünket érik, mindig sajgó sebeket fakasztanak.

Emlékeztünk Schön Bernátról. Gyilkos erőszak ölte meg őt, hiába ontott vére az egekbe kiált! Szenteljék meg Isten nevét „mekadésch hasém“ azzal, hogy a Schön Bernát nevét azon halhatatlankok között említsük, akik mártírhalált haltak zsidó voltukért.

Emlékeztünk megrendülten és mély fájdalommal eltelve, hogy a jószáshelyi zsidó templom, melyet hittestvéreink Isten dicsőítésére emeltek:

Levegőbe repült a lónyai bányatelepek villamosműve

Ötmillió lej a kár. Bűnös kezek munkája a robbanás?

(Bucuresti-Bukarest, augusztus 4. Az Uj Kelet tudósítójától.) Petrozsényi jelentés szerint a köz-
zelen levő lónyai állami bányatelepek villamosműve eddig ismeretlen okból felrobbant. Említett az
egész telepen szünetel a munka, mivel a tartalék villamosműveket júniusban a villám elpusztította.
A kár 5 millió.

A munkásokat a petrosányi bányákhoz osztották be munkára, amíg a villamostelepet rendbe-
hozzák. Erélyes vizsgálatai indult meg a robbanás okának kiderítésére.

A „Vittoral“ szerint a robbanás bűnös kezek munkája.

Milliókat fordítanak közmunkákra Magyarországon

Nem hívják össze a nemzetgyűlést a munkanélküliség kérdésében. Megkezdődött a magyar
kölcson belsőli jegyzése. Budapesti bankok és tőzsdébizományosok elidegenítették ügyfeleik
értékpapírjait

(Budapest, augusztus 4. Az Uj Kelet tudósítójától.) Gál Benő, Jászai és Kitzka szociál-
demokrata képviselők ma küldöttségben megjelente
tek Vass helyettes miniszterelnöknek, akivel a
munkanélküliséggel kapcsolatos kérdésekről tanács-
koztak. Az értekezlet után a küldöttség vezetője
hijelentette, hogy a helyettes miniszterelnök vá-
lasza teljesen kielégítette őket. Látják, hogy a
kormányban megvan a teljesebb jóakarat és ezért
azt hiszik, hogy a nemzetgyűlés tervezett össze-
hívása elmarad. Jövő héten Vass miniszter fogadni
fogja a munkanélküliség ügyében a munkások
monstraküldöttségét. A helyettes miniszterelnök
adatokkal kimutatta, hogy minden nap milliókat
fordítanak közmunkákra Magyarországon.

Bethlen miniszterelnök a népszövetségi kölcson
magyar részének kibocsátása alkalmából felhívásban
szólítja fel a közönséget, hogy erején felül való
hozzájárulásával erősítse meg a külföld bizalmát,
s mely többeszeresen tuljegezze a kölcson. Az első

jegyzési napon Budapesten 242.500 dollárt jegyez-
tek. Ez az eredmény a legmerészebb várakozásokat
is meghaladja, mert a kölcson belsőli részének
egyötödét teszi. Vidékről is állandóan százezer és
öt százezer dolláros jegyzéseket jelentenek. Az alá-
írások tömegesen folynak. Nagyobb budapesti
jegyzések: Hitelbank 90.000, Kereskedelmi Bank
72.500, Általános Biztosító 60.000, Általános Kö-
szén 26.000, Angol-Osztrák Bank 24.000, Általá-
nos Takarékpénztár 18.000 dollár.

Korányi pénzügyminiszter a kölcson magyar
jegyzésétől a legteljesebb sikert várja. A magyar
korona stabilizálódását véglegesen tekinti, mint
hogy az ingadozásokat sikerült a legszűkebb
határokon redukálni. A miniszter végül közölte,
hogy a pénzügyminisztérium vizsgálatának ered-
ményeképen megállapították, hogy több magán-
háznál és tőzsdébizományosnál az ügyfelek értékpá-
pírjait illetéktelenül eladták. Ezek ellen az intéze-
tek ellen haladéktalanul folytatja a vizsgálatot.

Kuba a szenvedések és átkok szigete

**Ezerszámra nyomorognak a kifosztott emigránsok. Amerika nem fo-
gadja be az idegeneket. Akiknek nincsen pénzük visszajönni. Pusztul-
nak, szélednek a tönkrement földönfutók**

(Cluj Kolozsvár, augusztus 4. Az Uj Kelet
tudósítójától.) Amióta az Amerikai Egyesült-
Államok majdnem teljességgel elzárták kapui-
kat az európai károsból menekülő emberek
elől, a gazdasági, kulturális és politikai zűrzav-
róból kivárgók szeme az új meseország,
Kuba szigete felé terelődött. Nemcsak olyan
emberek kerekedtek fel nyugodtabb életet ke-
resni, akiknek alig, vagy egyáltalán nem volt
veszteni valójuk, de nagyon sokan itthagyták
— ha nem is biztos, de meglevő — egzisztén-
ciájukat és nekivágtak a szenvedésekkel és csá-
lócásokkal telített ismeretlen világnak. Ezeknek
a hívandóknak a sorsát megdöbbentő színek-
kel festi meg az a kétségbeesett levél, amelyet
Weismann Herman volt szamosújvári előfize-
tőnk intézett Habanából az Uj Kelet-hez. Kivo-
natosan közöljük a levélnek azon részeit, ame-
lyek általános érdeklődésre tarthatnak számot.

Hatvanfokos hőségben

... Kuba. Otthonról el sem képzelhető em-
berpokol. Azok, akik akár jóban, akár rosszban
otthon élnek, nem is tudják, milyen irigylésre-
méltó emterek. Nem tudják mi az: 40—60
fokos melegben, az uttól elcsigázva, üres zse-
bekkel és étlen-szomjan munkát keresni, ke-
nyérért könyörögni, napi másfél dollárért a
várostól 600—1000 kilométernyire, mocsaras,
szunyoglepte vidéken vasutvonalat építeni, pos-
hadt vizet inni, vagy ha nem csuszik le, két-
szeres áron söröt vásárolni, hogy elbirja az em-
ber a tikkasztó hőséget. Mert enélkül lehetet-
len ezt a baromi nehéz munkát végezni. Csak
az ital ad egy kevés erőt hozzá, mert a me-
názsi, amiért 60 centet vonnak le, rossz és
ehetetlen. És ha párnapi munka után a nap-
szúrás, vagy a láz leveri az embert a lábáról,
elveszti a napidiját és a szerencsétlen áldozat

rendszerint rabszolgatársaitól kénytelen kölcson
kérni a városi kórházig szükséges 10—18 dol-
lárnyi vasuti költséget, ha nem akarja, hogy a
vonalépítő társaság költségeit eltemessék.

Gyűlölik a bevándorlókat

És még boldog embernek mondhatja ma-
gát az, aki legalább itt kapott alkalmazást.
Legtöbbször hónapok óta járnak kora reggeltől
késő estig munkáért, de a berszülött iparos,
kereskedő és gyáros, aki gyűlöli az emigrán-
sokat, szóba sem áll velük, mert nem tudnak
spanyolul. Angol majoroknál tíz-tizenkét órai
munkával egy dollárt és 20 centet lehet ke-
resni. De ha egy napig esik az eső, két napig
nem szabad a földeken dolgozni. Ezalatt a
munkás persze nem huz fizetséget és ha meg-
akar élni, kimegy a vasutvonalra dolgozni.
Ezerszámra vannak azonban, akik egyáltalán
nem tudnak munkához jutni. Az ilyenek rész-
ben az Egyesült-Államokban élő rokonaik se-
gélyeiből tengődnek, mások növekedő kétség-
beeséssel tekintenek a kilátástalan jövőbe. A
zsidó kivándorlók, ha nincs más segélyforrásuk,
a „Hias“ által fenntartott egyesülettől kapnak
párnapi ingyen kosztot. Magam is ismerem egy
ilyen segélyezettet, a szatmári Grün Ignácot,
aki kölcsonvett 20000 lejjel jött ki abban a
reményben, hogy rövidesen visszafizetheti a
pénzt. És most boldog, hogy a Hias jóvoltá-
ból hét ingyenbédre szóló blokkot kapott.

Ártatlanul bebörtönözve

Még csak tíz napja vagyok itt, de már ál-
lithatom: jöttem, láttam és szenvedtem. És
most is szenvedek két utitársammal. Herman
Jenő 17 éves és Mózes Sándor 16 éves szilágy-
somlyói fiúk. A hajón, bár negyvenen voltunk
összeszűfolyva egy rosszlevegőjű kajütben, ök

voltak a legvidámabbak. Két más társukkal, köztük Berger Móric szatmári emberrel, minden ok nélkül letartóztatták és 24 órai fogság után csak 3-4 dollárnyi bírság ellenében engedték őket szabadon. És most szobám férges falához támaszkodva zokogják haza a rájukszakadt keserűségeket.

Visszavándorló erdélyiek

Kivándorlási ügynökök, hajóstársaságok és az újságok azt hirdették és azzal csábították ide a tömegeket, hogy Kubából hathónapi vagy egyévi ittlakás után akárhány alkalommal lehet Amerikába jutni. Ez nem igaz. Vannak itt emberek, akik már 18 hónapja szenvedik a nem mindenkinek elviselhető éghajlatot és nyomorúságokat, de még reménységük sem lehet arra, hogy bejussanak az Egyesült-Államokba. Csak biztatják őket hétről-hónapra s amikor már elunták a várakozást, megelégtették a borzalmas szenvedéseket, szülőktől és rokonoktól szerzett pénzen sietnek megváltani a hajójegyüket hazafelé. Augusztus elején kell Európába érkeznie a „Cuba“ nevű gőzösnek, amelynek visszavándorló utasai között a következő erdélyiek vannak: Weinberger Zoltán szatmári, Róth Károly nagykarolyi, Klein bádogosmester nagyváradi és Moskovics marosvásárhelyi lakos. Ők majd le fogják festeni a Sol 9, Porvenis 2, Paolo 76. szám alatti és más emigráns-szállodák lakosainak helyzetét, ők majd elmondják, hogy hányan és hányan járnak itt korgó gyomorral és száraz torokkal házról-házra munkát, kenyeret keresni és elmesélhetik, hogy Kubából hogyan és egyáltalán lehet-e Amerikába jutni.

Életveszélyes vállalkozások

Sokan, akiknek legális úton nem sikerült, úgynevezett „fekete“ úton, vagyis szökeve igyekeznek eljutni az álmok földjére. Az ilyenforma bevándorlásnak sokféle módja van. Személyszállító hajók, a kapitány, vagy csak a személyzet lepénzelése mellett, rendszeresen foglalkoznak embercsempészéssel. Huszonötös-harmincas csoportokban viszik át a beszökni akarókat az amerikai partra s mindenkinek az ügyességétől, vagy szerencsésétől függ, hogy sikerül-e bejutnia Newyorkba. Egy ilyen kirádnulás két és fél napig tart és személyenként 150-180, sokszor 300 dollárba is kerül. Vannak esetek, amikor a partraszállás sikerül, de legtöbbször rajtaszedenek a vállalkozók. Julius 5-én este például — olvasom a „Habana Telegramo“ című újságban — 22 fehér és 30 néger besurranót fogtak el a hajóskapitánnyal egyetemben. Mások cukorszállító hajókon igyekeznek átjutni, mert így olcsóbb, sőt vannak, akik bérelt csónakkal indultak el az alig hatórányira fekvő Florida-félszigetre. Ezek azonban aligha fognak valaha is Amerikába érkezni és inkább ugyanarra a sorsra jutnak, mint az a tizenegy emigráns, aki május 17-én száz dollárért bérelt motorcsónakkal vágta neki a tengernek és harmadnapra Habanától alig 250 kilométernyire partra vetette hullójukat a víz. A csónak legényesége, mely előbb kifosztotta és meggyilkolta őket, állítólag ma is börtönben ül... De ha valaki szerencsésen bejut is, öt éven át, amíg valamilyen írást szerezhet, folyton reszkennie kell, hogy bármelyik pillanatban felelősségre vonják, milyen úton lépett amerikai földre. S a mai szigorú ellenőrzés mellett igazán nem ritkák az olyan esetek, hogy a besurranó idegent — miután Amerikában szerzett vagyonát elkobozták — visszatoloncelják Európába, vagy legjobb esetben Kubába, ahonnan megszökött. Sőt, ha nem is csipik rajta, akkor is nehezen tud boldogulni, mert ma már állítólag munkát sem kaphat, ha nincs szabályszerűen bejelentve.

Palesztina felé..

A kubai borzalmak és az Amerikába való bejutási kísérletek sikertelensége után nem csoda, ha ma már sokkal többen igyekeznek vissza Kubából, mint oda. Ami a hajóstársaságoknak mindegy, az üzlet folyik tovább. Csak a szerencsétlen emigráns átkozza önmagát, a hajóstársaságokat, a kivándorlási ügynököket, az újságokat és — Kubát. Azok közül, akikben még maradt valami javíthatatlan bizakodás a jövőben, többen azzal a tervvel foglalkoznak, hogy Palesztinába mennek. Ezek között van például a szatmári Grün Ignác is. Állítólag a közeljövőben nagyobb transzport indul innen Palesztinába, akiket hír szerint ingyen visznek ki. De mit fognak ott csinálni ezek a szegény elcsigázott férgesek?

Tört remények, meggyötört embersorsok

Az itt szenvedő kivándorlók sorsánál nem sokkal irigylésreméltóbb azoknak a helyzeté, akik már az ut elején zátonyra jutottak. Hamburgban láttam a Westerstrasse 27. alatti menházban nyomorgó zsidó emigránsokat, akik végső kétségbeesésükben be-

dobják magukat a Renzel-Strassen éjjel-nappal zibongó szerelmésvásár szennyfolyamába. De legmélyebb hatással volt rám az a jelenet, amelynek tanuja voltam az egyik hajósvállalat párisi irodájában. Hét romániai családra mondták ki a halálos ítéletet, amikor tudtukra adták, hogy román utlevéllel nem lehet Kanadába menni. A férfiak felhőrdültek, az asszonyok jajveszékelték sírásban törtek ki a hir hallatára, hiszen mindentek el-

adták, hogy kivándorolhassanak. Csak az utlevél egymaga került huszezer lejbe s a hajójegyért százötven dollárt fizettek. És most mindentükből kifosztva vissza kell fordulniok. Könny és átok, tönkrement egzisztenciák és összeomlott reménységek, rengeteg szenvedés és meggyötört embersorsok jelzik a kivándorlók végtelenbe vesző útját. Akik jót akarnak maguknak, ne jöjjenek, ne induljanak el Kubába, az átkok szigetére...

Egy délután a csucsai cserkésztáborban

Versenyek, előadások és tábortűz. Ünneplik az életmentő cserkészt

(Csucsá, cserkésztábor, aug. 4. Az Uj Kelet kiküldött munkatársától.) Erdőben vagyunk, a bihari hegyek között. Kétoldalt tölgyfákkal borított emelkedés ontja sötétebe merített zöldjét, egy patak tiszta fodros víze vidáman gargarizál, fent az égboltozat alatt fehér felhők sereglenek. A távolból barna foszlányok feketén sietnek a habfelhők felé, égetőn süt a nap, tagjainkban érezzük a közelgő záport.

Csucsától két-három kilométerre a zilabi ut mentén táboroznak a cserkészek, körülbelül hetven-ötven, négy csapatban. Ezuttal az egészen ifjú „farkasokból“ átvett cserkészek is ott vannak, övük az első csapat. Külön elkerített helyen guggolnak hosszú sátraik, csak a parancsnoki tábor emelkedik kupban. Külön szertárak van, ahol katonás rendben rakták le katonás faládáikat. Bubi, a vadász-kutya ott hancurozik állandóan körülöttük.

Ma diszben a tábor. Friss zöld gallyal befonva a kerítések, erdei virággal, piros boggyóval telezdélve. A zsidó csillag, amely minden kapu közelében van elhelyezve, kidomborodik a virágdíszben. Látni rajta, érezni a különös szeretetet, amivel a fölékesítésén dolgoztak. Külön látványosság az iparos cserkészek sátrai, artistikusan fonott bejárójával, kinyitó ponyvatetőjével, a patak felé vezető, egyenes árkaival. Viz nem folyhat be a sátorba, ez ellen sok ötletes sátorverő készüléggel védekeztek a fiúk. Egyik csapat támogatta a másikat ebben; a sátorfalak alsó részei is kósárszerűen fonott vesszőből állanak, levegőt adnak és kímélik a ponyvát.

Ez egyedül is szembeütő igazolása a cserkészet nevelő, fegyvelmező hatásának.

Odajön egy kis fiu hozzám. Két óra óta nem voltam cserkésztáborban, egészen elmerültem abban, hogy mennyire fejlődtek ezek a dolgok.

— Az első gedud nevében kérem, — szól feszes állásban — tessék uszonniára eljönni a sátorba.

Vaj, kenyér, paprika már ki volt készítve a vendég számára. És gondoskodtak a szórakozásomról.

— Kérem szépen, — mondja az egyik — a legügyesebb fiu itt közöttünk az iparosok vezetője, Dux Manó. Ő tervezte a sátrakat és a csatornákat. Ha nincs itt, ebben az esős időjárásban elázunk. Teassék elhinni.

— De van még egy nagyon ügyes fiu, — kapja el a szót a másik — az Israel Henrik. Micsoda hangja van annak kérem, milyen szépen imádkozott szombaton a mi kórusunkkal a templomban!

Nem engedik, hogy csak egy cserkész dicsérje Israel Henriket. Egy vékonyosontu, lebarant fiu közbeváág.

— Nemcsak imádkozni és énekelni tud, hanem forradalmat is vezetni. A szakács és gondnok ellen ő vezette tegnap a forradalmat.

— Micsoda népszónok — mondja egy izmos kis fiu — és szinte látszik rajta, hogy irigylit ezt az Israelt a sokoldalúsága miatt.

Megered az eső, bebujunk a sátorba és hallgatjuk egy távoli sátorból idecsattogó jazz-bandot. Egy szál hegedű, az egyik tust feneke, egy fakalapács és egy vékonyhangu üveg. Ez minden instrumentum.

Nézünk az órát. Nemsokára megkezdődik az ünnepség. Vajjon vége lesz addig a zápornak? Öt órakor ismét teljes pompájában süt a nap, a fehér országot felől tarka ruhákban ünneplő közönség közeledik a tábor felé.

Kürtszó, egy-két héber parancs az egyes csapatok helyek előtt és nagy sürgés-forgás a táborban. A fiúk egy része pokrócokat cipel a színház-sátor elé, a csucsai vendégek és több szülő, aki Kolozsvárról jött az ünnepségre, leheverednek a tarka pokrócokra.

Öt pernyi csendes várakozás után „rollival“ kezdődik az ünnepség. A táborozó fiúk nagy része a fálkkal fődött patakrész mögött egy sátra alá áll és az egyik csapatparancsnok körül karéj-

ban sorakoznak. Majd tornász formációkban fejlődve a „Szeфирat hatclija“ ütemei mellett üdítően szép szabadgyakorlatokat mutatnak be. Közül huszonöt-harminc percig tart ez, azután Márk Antal és a „Kicsi Kohn“ fiu pompás akrobata mutatványai következnek. A sikos telepen egyszer elcsuszott az izmos, kigyóhajlásu fiu, orrát véresre verte, de felugrott és folytatta az abbahagyott mutatványokat. Kulcsadogatás, zászlófutás és Sámuel Dzsóz tornászmutatványai után az ünnepség testgyakorlati részét befejezték.

A cserkész induló ütemei nyitották meg az ünnepség szinpadit fejezték. A román ének után az „Omnom kén“ című templomi imát énekeltek. Csodás hangulata volt a bus éneknek itt, Isten drága kék ege alatt, zöldbe borított földön. A kis Stauber szép sopránya és Israel basszus szinthe földiszitették a természetet. Az egyfelvonásos tréfák előadói közül egy kedves fiu, Simon Gyurka tünt ki jóízű komikumával.

A tájra sötétség borult, amikor a Hatikva ütemével a délutáni ünnepség lezárult. Feltörő tapsal honorálták a derék cserkészek munkáját. Az országot felől is taps jött. Szekeres parasztok megállították járműveiket és az országról hallgatták végig az előadást.

Néhányan a csucsai chaszidok közül is eljöttek ide és valahonnan a fák mögül élvezték a fiukat. Nem tapsoltak, de az egyiknek — költői lélek lehetett — könnybe borult a szeme.

Az ünnepség legértékesebb része mégis akkor kezdődött, amikor már felgyultak a tábor fölött a csillagok.

Ima után lebbant a tábortűz a mező közepén. Leheveredtünk.

Havas József táborparancsnok állva maradt. Egy énekszám után parancsot olvasott föl, amelynek értelmében Benedek Pált, a parancsnoki kar egyhangu határozata szerint, mert két román leányt kimentett a Szamos hullámaiból, különbözőképpen tüntettek ki. E tábortűzet az életmentő cserkész neve után örökítik meg a sómérok annalesében. Parancsnoki zsinórt kap, amit fölvehet minden ünnepi alkalomra, ha arra parancsot kap. Legközelebb pedig ezüst plakettet csináltatnak nagyszerű cselekedete emlékére.

Schwarz Miksa cserkészfőparancsnok buzdító beszédet intéz hozzá és vállalra akasztja a parancsnoki zsinórt. Utána néhány pillanatig fojtott csend.

Benedek Pál föltápaszkodik. Egyenes, finom tartásu alakján, energiát és szívet eláruló csontos arcán a tábortűz lángjai incselkedő, meleg táncot járnak.

— Kérem — mondja megindultam — én nem vagyok szónok és csak azt akarom mondani, hogy engem érdemtelennél ez az kitüntetés. Mert a leányok talán ugys megmenekültek volna.

Ujabb ének. Stern Móric tanárjelölt szép mesét mond, mókás beszélgetések a fiúk között, az ember megfiatalodik közöttük. A kolozsvári családok nevében Löwy Józsefné mond meleg köszönőbeszédet.

Hatikva. A ropogó, izzó rözse összeomlik. A harmadik csapat elhagyja a tábor. Kocsira viszik a koffereiket, ládáikat, sorakoznak. Megyünk a széles völgyben az állomás felé. Főnt csillagok vigasztalják a sötétséget, itt lent fiatal cserkészfiúk ütemes, bus énekszava zavarja a patak morogását.

Nem lehet elfelejteni ezt a délutánt.

Szabó Imre

— A „Lömaan Akkó“-akció közleménye. A televásárlás perfektuálására kiküldött bizottság kiutazása közben akadályok miatt halasztást szenved. A bizottság augusztus 22-én fog Constantában hajóra szállani. Ily körülmények között befizetések még körülbelül e hó 19-ig elfogadtatnak. A mai napig leelőlegzett telkek száma 172, mely körülbelül 500 dunam területű komplexumnak felel meg.

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és hánsági zsidóság napilapja

Szerkesztők: Giszkalay János és dr. Marton Ernő.

Felelős szerkesztő Dr. Marton Ernő

Az Uj Kelet cikkeinek utánnomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

Előfizetési árak: Egy hónapra 70 lei, negyedévre 200 lei, félévre 380 lei, egész évre 750 lei.

Schön Bernát hat árvájáért

Az Uj Kelet országos gyűjtőakciója

Néhány nappal ezelőtt kérés szóval fordult az Uj Kelet Erdély zsidóságához, hogy ne hagyják éhen elpusztulni Schön Bernát hátrahagyott hat árváját. Örömmel állapítjuk meg, hogy felhívásunknak már az első napokban is meg lett a kívánt eredménye és a zsidó szeretetbe vetett bizalommal hisszük, hogy senki se fog akadni, aki ne járulna hozzá a hátrahagyottak mindennapi kenyéréhez.

Az Erdély Zsidó Árvagondozó Egyesület is magáévá tette Schön Bernát árváinak ügyét és az Uj Kelet gyűjtőakciójával karöltve kíván gondoskodni az árvák sorsáról. Az Uj Kelethez beérkezett adományokat a Marmorosch és Blank kolozsvári fiókjához Schön Bernát árvái folyószámlájára fizetjük be és minden erre a folyószámlára befizetett adományt az Uj Kelet hasábjain nyugtázzunk, de helyszűke miatt az ötven lejnél kisebb adományokat nem tudjuk külön-külön nyugtázni.

A mai napig a következő adományok folytak be szerkesztőségünkhez:

Uj Kelet szerkesztősége	Lei 500—
Uj Kelet nyomdászmenhelyzete	" 220—
Grün Lázár Rt. Cluj	" 2000—
Judovics Lázár Cluj	" 500—
Dr. Goldenberg Pál Cluj	" 100—
Dr. L. S. Dic-Öszentúrton	" 100—
Longyel Magda Cluj	" 200—
Grünwald és Steinar Cluj	" 200—
Israel József és Társa Cluj	" 200—
Hirsch Lajos és Glück Ignác gyűjtése	
Bethlen R. szleltetés: Mandel Mihály 100—	
Hirsch M. Lajos 100—, Fied Károly 100—, Eidnger Ignác 100—, Dr. Eidingher Herman 100—, Grossmann Miksa 100—, Max Bränder 100—, Dr. Engelberg P. 100—, Kornbaum M. 50—, Edelheid Márkus 50—, Hirsch Marton 50—, Farkas Dezső 50—, Glück Mór 50—, Rosenberg S. Léb 50—, Grossmann M.-né 50—, Lichtenstein József 50—, Weiszberger Zsigmond 50—, Blatt Mór 50—, Fried Mátysné 50—, kisebb adományok 712—,	
Összesen:	Lei 2062—
Freu Lajosné Cluj	" 100—
Springer Károly (Dentál-Depot) Cluj	" 100—
Lancet Herman Cluj	" 100—
Zádor Benő igazgató, Cluj	" 100—
L. Cluj	" 100—
Simon Miksáné, Burger Ede és Baruch Jenő gyűjtése Csucsá	" 1501—
Grünblatt M. gda Naszód	" 100—
Grün Sándor lisztkereskedő	" 100—
Összesen:	Lei 8288—

A Haggibbor szép szereplése a Vasasok ellen

Vasas—Haggibbor 4:2 (2:1)

(Cluj-Kolozsvár, augusztus 4. Az Uj Kelet tudósítójától.) Amikor a tegnapi Haggibbor—Vasas mérkőzésről beszámolunk, önkéntelenül annál a hatalmas tapsorkánál kell kezdjük, mely elhangzott, amikor a Haggibbor Farkas révén elérte első gólját. A kolozsvári tribün nem élt át még eddig ilyen frenetikus tapsvihart. És a gól valóban meg is érdemelte ezt. A haterzer főnyi közönség a legnagyobb megelégedéssel távozott a mérkőzés végén.

Pontban 6 óraor vette kezdetét a játék, az obligát üdvözlések, csokorátadás és fényképezés után. A csapatok felállítása a következő volt: Vasas: Kutrucz, Stengl—Király, Pallos—Sipos—Kreicsovics, Kater—Takács—Brunecker—Szentmiklóssy—Himmer. Haggibbor: Rosenfeld, Pollák—Lazarovics, Klein—Braun—Neuwelt, Vértes—Mózes—Farkas II.—Vermes—Ankraut.

Hatalmas iramu Vasas-támadással veszi kezdetét a játék. Az első gól a 12. percben esik, amikor Sipos ideálisan szökteti Himmert, centerzett labdáját Szentmiklóssy a tiszta helyzetben álló Brunecker elé fejele, aki azt kapásból védhetetlenül a hálóba juttatja. 1—0. Ujabb támadások özönének van kitéve a Haggibbor-kapu, de Pollák minden képzeltet felülmúló energiával menti. A nyomasztó fölénynek megvan a gyümölcse. A 21. percben Takács a védelem könnyelműségéből berugja a második gólt. (2—0). Ettől a perctől kezdve a Hag-

Egyenrangú félként tárgyalnak a németekkel

Kibővítik a szankciókra s a német kölcsönre vonatkozó szakaszokat. Ma kezdődnek meg a tárgyalások Németország delegátusaival

(London, augusztus 4. Az Uj Kelet tudósítójától.) A szövetségközi konferencia plenáris ülése egyhangulag jóváhagyta az első és harmadik bizottság ismert határozatait és így az értekezlet teljes egyetértésben befejeződött. Ülés után a fődelegátusok megfogalmazták a Németországnak szóló meghívót. A jegyzékben, amelyet Macdonald mint a konferencia elnöke aláírt és tegnap adott át a londoni német nagykövetségnek, a szövetségeseik felkérlik a nagykövetet, továbbítsa kormányának a meghívást azzal, mielőbb küldje el delegátusait, akik a konferenciával megvitassák a Dawes-féle tervezet életbeléptetésére legalkalmasabb módokat.

A meghívás már meg is érkezett Berlinbe, ahol a birodalmi minisztertanács megvitatta a konferencia főkérdéseit és meghatározta a német delegátusok számára a tárgyalások irányvonalait. A német delegáció tagjai, akik kedden érkeznek Londonba, a következők lesznek: Marx kancellár, Strossmann külügyminiszter, Luther pénzügyminiszteri főbiztos és Schubert miniszteri igazgató, azonkívül megfelelő számú szakember.

Az egyes delegációk vezetői ma délelőtt értekezletet tartottak, amelyen megbeszéltek a

gibbor kapuja felszabadul és a játék a Vasasok térfelére megy át. Ekkor következik a játék legszebb momentum. Farkas szökteti Vértesre, ennek ivelt labdájára Farkas rástartol és 15 méterről mesteri lábfejjel rugott gólt lő. Percekig tartó taps jutalmazza Farkas szép lövéseit. (2:1). Talán az egyenlítés is bekövetkezne Ankraut gyönyörű akciói révén, de Vermes bosszantóan hibázik. A pestiek térfelén ér véget a féldél.

Ujrakezdés után ismét a vendégek vannak frontban. A hetedik percben Klein, Neuwelt és Lazarovics hibájából Takács révén újabb gólt érnek el a Vasasok és rá egy percre a Haggibbor-nak is alkalma nyílik gólt rúgni, de Vermes és Farkas a kapu előtt 5 méterre összefutnak és így a biztosnak vélt gól elmarad. Braun régen látott formában mesésen irányítja a támadásokat, de felzavart belső trió (Mózes helyett cserélt Farkassal) minden szép kombinációt kiaknázatlanul hagy. Közben sztán Brunecker újabb gólt ér el. (4:1). A Haggibbor még most sem ostoged. Minden lehetőséget kihasznál az eredmény szépítésére, ami egy váratlan pillanatban sikerül is. Mózes a Brauntól kapott labdát 25 méterről váratlanul kapuba küldi, Kutrucz elvetéssel véd, de a labda kiesik a kezéből és gólvonalon belül jut. A bíró megítélte a gólt. (4:2). A Haggibbor tovább is uralja a mezőnyt, eredményt azonban nem tud elérni. Az utolsó pillanatban gólvészély van a kolozsváriak kapuja előtt, de a nagyszerű Rosenfeld, majd a kis Klein elhárítja azt.

A játékosok kritikájában elsősorban az egyre fejlődő Rosenfeldet kell megemlíteni, aki szinte hihetetlenül fejlődik mérkőzésről-mérkőzésre. Pollák mint a védelem oszlopa sok kellemes pillanatot szerzett a H. híveinek. A halvesorban Braun dolgozott kifogástalanul. A csatársor mozgató ereje Ankraut volt és az első féldélben Vértes.

A pestiek közül ma a legjobban Takács tetszett, de így sem váltotta be a hozzáfűzött reményeket. Szentmiklóssy fáradt volt az előző napi mérkőzésből. Kater jobb volt Himmer-nél. Sipos nagyszerűen játszott ma is. A hátvédek közül Király volt a jobbik.

A mérkőzést Nagy Lajos vezette.

— A királyné névnapja. Mária királyné nevenapja alkalmából ma a kolozsvári görögkeleti templomban ünnepi istentiszteletet tartottak. A város házaiból az alkalomból fellobogóztak.

— Lepadatu miniszter kijelenti, hogy csak keresztény egyházak kapnak államszegélyt. Nagyváradról jelentik: Lepadatu művészeti és kultuszminiszter ma délelőtt Nagyváradra érkezett. A miniszter, aki dr. Popovicu Miklós vármegyei prefektus vendége volt, fáradságára való hivatkozással nem fogadta a napilapok munkatársait, akiknek ígéretet tett azonban, hogy a reszortjába tartozó legaktuálisabb kérdésekről hivatalos kommunikében fogja tájékoztatni Erdély közvéleményét. A kommunikének

konferencia további programját. Megállapították a Németországgal való tárgyalások módját. Hír szerint Herriot kéri fogja, hogy a jóvátételi bizottsággal folyó német tárgyalások határozatai, melyek a Dawes-javaslat végrehajtására, illetve a Ruhr-vidék gazdasági kiűritésére vonatkoznak, szabadkezet biztosítsanak a francia és belga kormányoknak. Mindamellett — írja a „Daily Express” — a francia delegáció leghatározottabban elismerte, hogy mint egyenrangú féllel fog tárgyalni a németekkel. Az értekezlet kimondotta, hogy a Dawes-tervezetet most már csak döntőbírósság módosíthatja, melynek tagjai a jóvátételi bizottság és a német delegáció egy-egy tagja, akik egy harmadik politikust választanak elnökül.

A párisi „Quotidien”-nek az az értesítése, hogy a konferencia eredményeképpen a szankciókra s a német kölcsönre vonatkozólag kibővítik a versaillesi békeszerződést.

Berlin, augusztus 4. A német delegáció ma reggel elutazott Londonba és kedden reggel érkezik oda, ahol azonnal hozzákezdenek a tanácskozásokhoz. Német politikai körök remélik, hogy e hét végére végleges határozatokkal vissza is érkezik a delegáció.

legérdekesebb, egyben legsúlyosabb és legsérelmesebb része az, amely a zsidó egyházakról szól. Lepadatu miniszter néhány sorban hivatalosan közli, hogy az új felekezeti törvény szerint csak a keresztény egyházak fognak államszegélyt kapni. A zsidó és a mohamedán egyház nem tarthat igényt erre a segélyre. Nem tudjuk, hogy mire gondolt a miniszter ennél a megkülönböztetésnél, de minden megkülönböztetés már eleve alkotmányellenes. Ezzel a sérelmes megkülönböztetéssel a kormány mintegy hivatalos álláspontjává teszi az antiszemitizmust, amelynek egyre fokozódó kilengéseit eddig legalább szavakkal igyekezett ellensúlyozni. Ha a felelős állásban lévő kultuszminiszter, aki ebben az esetben az államhatalmat képviseli, nem átalja nyíltan megmondani és tényekkel bizonyítani, hogy a zsidó adófizető nem olyan állampolgár, mint az ország többi lakosai, mit várunk azoktól a felelőtlen elemektől, amelyek ezzel a megkülönböztetéssel indokolják tettleges antiszemitizmusukat?

— Orrlik és Hebbegő. Mai tárcarovatunkból Szabó Imre egyfelvonásosának folytatása anyagtorlóadás miatt elmarad. A folytatást a következő napokon közöljük.

— Halálozás. Vasárnap meghalt Kolozsváron Schvarcz Abraham 70 éves talmudtudós, aki különösen konzervatív zsidó körökben örvendett közbecsülésnek. Temetése ma ment végbe nagy részvét mellett. A halottat Perec Strohl bucsuztatta.

— Végzetes tréfa. Szombaton este egy kis vendéglőben együtt időgáltak Kovács Sándor szabadságos katonája és öccse József. Mulatozás közben Kovács Sándor kihúzta oldalfegyverét és tréfközve öccse felé szurt, de a tréfa nagyon rosszul sikerült, mert a hegyes bajonett Kovács József gyomrába fúródott. A telefonon előhívott mentők Kovács Józsefet beszállították a sebészeti klinikára, ahol azonnal megoperálták, de állapota így is nagyon válságos. Kovács Sándort az előhívott katonai járőr letartóztatta és átadta a 83. gyalogezred katonai fogdájának.

— Eljegyzés. Farkas Elvirát Ludasul de Muresről eljegyezte Karl Lázár Lapusul-unguresc. (Minden külön értesítés helyett.)

— Gyilkosság az eisendorfi elmeegógyintézetben. Budapestről jelentik: A Bécs melletti Eisendorf elmeegógyintézetében tegnap az ottgyógykezelés alatt állé huszonegy éves Vay Béla gróf örjngési rohamában agyonverte ápolóját.

— Kötéláltali halálra ítétek két orgoványi gyilkost. Budapestről jelentik: A keskeméti törvényszék kötéláltali halálra ítétek Tompai Mihályt és Farkas Józsefet, akik Orgoványon kétrendbeli gyilkosságot követtek el. A vádlottak megfeleltek az ítéletet.

* Diana sóborszesz fejfájás ellen.

* Orvosi hír. Dr. Reiter Arthur orvos hazakerkezett.

— Nagyváradon az Uj Kelet részére hirdetések és előfizetéseket felvesz Blum Zsigmond, Oradea-Mare, Str. Alexandri (Teleki-u.) 4. szám. Telefon 8—53. (Rosenberg Jenő bérkereskedésében.)

KÖZGAZDASÁG

Kolozsváron készítik elő a Faegyesület likvidálását

A „Padurile comunale”-ról szóló új törvény ellen a Curtea Casatiehez felebbeznek

(Cluj-Kolozsvár, augusztus 4. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az Erdélyrészi Faegyesület régóta huzódó agóniája befejeződés előtt áll. A sok terv, halogatás, kompromisszum után végre eljutott az egyesület ahhoz a stációhoz, mely után a végleges feloszlás következik. Tudvalevő, hogy a legutóbbi ragyvárad elnöki tanácsülés úgy határozott, hogy a Faegyesület likvidálását kimondó rendkívüli közgyűlést Brassóba hívják össze. Az Erdélyi Faegyesület kolozsvári körzete szombaton meghívott bocsátott ki, mely augusztus 13-ára értekezletre hívja össze a kolozsvári körzet tagjait. Ezen az értekezleten készítik elő a brassói közgyűlést és határoznak az Erdélyrészi Faegyesületnek, mint központi szervnek likvidálásáról és feloszlásáról. Az e hó 13-án Kolozsváron megtartandó értekezlet még több más, a fatermelőket kö-

zéről érdeklő ügyben is fog határozni. Így tárgyalni fog a fatermelők új szervezkedési lehetőségéről, melynek alapján és keretében sikeresebben lehet megvédeni az oly sok sérelmet szenvedett fatermelők érdekeit. Az értekezlet behatárolja fogja megtárgyalni az új CFR. tarifának a faszállítás érdekeivel homlokegyenest ellenkező új díjszabását és ennek megszüntetése érdekében felterjesztést fog intézni a közlekedésiügyi minisztériumhoz.

Legfontosabb pontja a 13-iki értekezletnek a közérdekről szóló új törvénynek az egész erdélyi fatermelést megbérlő intézkedéseivel való szembehelyezkedés lesz, melynek eredményeképpen a felszóló egyesület valószínűleg meg fogja támadni a Curtea Casatiénál az új törvényt és annak hatályon kívül való helyezését fogja kérelmezni.

Az aradi Guttman-féle cég kényszer-egyezsége. Aradról jelentik: Az aradi törvényvérszék ma elrendelte a Guttman Samu aradi cég fizetésképtelenségi ügyében a kényszer-egyezségi eljárás megindítását. A követelések bejelentésére utolsó dátum gyanánt szeptember 15-é; a tárgyalás dátumául szeptember 20-át jelölte meg a bíróság.

Nagyvárad egyik pénzintézetének akciója a valorizációs kölcsönökhöz. Nagyváradról jelentik: Egyik nagyváradai pénzintézet elhatározta, hogy ezenkívül kölcsönt csak valorizációs alapon fog kihelyezni. Ezáltal a részvények értékének szilárdságát akarja a pénzintézet biztosítani.

Az új vámtarifa visszasságainak megszüntetése. A Nagyiparosok és Munkaadók Szövetsége felhívta tagjait: amennyiben oly esetek fordulnának elő, melyekkel kapcsolatban megállapítható lenne, hogy az új vámtarifának egyes tételei a köztük levő összefüggés dacára aránytalanságban állnának egymással és ezáltal a termelés hátrányára visszaszerezni helyet jönne létre, közöljék ezt a szövetséggel. A visszasságokat lehetőleg példákkal illusztrálva kell a szövetség tudomására juttatni.

Új vegyipar vállalat Aradon. Az Arad megyei Takarékpénztár, a Neumann Testvérek aradi cég, a Wiener Bankverein, a budapesti Rezinol illékonygyár alapításában új román vegyipari részvénytársaság alakult Aradon „Rezinol” cím alatt. A részvényekben több aradi érdekeltség is osztozott. A gyár eszenciákat és illóolajokat fog gyártani, amikben eddig Románia nagy behozatalra szorult. A gyár igazgatóságának elnöke Neumann Károly báró, tagjai Fodor Gyula, az Arad megyei T. p. vezérigazgatója, Schwartz Alfréd, a Wiener Bankverein igazgatója, továbbá Robu János aradi polgármester, Crisan Aurél, volt prefektus.

A textilpiac helyzete. A vámhivatalban garmaszámra hevernek a még régi keleti textilrendelések, melyeket most már az új vámtarifa alapján vámolnak el. A textilkereskedők körében erősen tartja magát az a vélemény, hogy az új vámtarifa nem lesz nagy kihatással a külföldről jövő áruk importjára, mert az érsi szükséglet és kereslet rendkívüli nagyarányának mutatkozik, melyet a beltöldi termelés nem tud teljesen fedezni. Csakán szövet- és posztóárakban lehet az import csökkenésére számítani, mert a külföldi szövetek az új tarifa miatt megfizethetetlenek lesznek. Néhány héttel ezelőtt a szövetárakban mintegy 15 százalékos drágulás állott be és még továbbra is az árak emelkedésére számítanak. Az e heti árak a következőképpen alakultak ki: Coverco-szövetek 890—1160 lej, középfinom cheviot-szövetek 750—950 lej, külföldi kamgarnok 670—1100 lej, finom gyeppu divatszövetek 920—950—1400—1500 lej. Őszi felöltőszövetek (coverco) 900—1400 lej, impregnált angol szövetek 1300—1900 lej, női divatszövetek, ujdonságok 800—1400 lej méterenként. A katonák árai a valutáris differenciák miatt folyton emelkednek és pedig 38-50—54 lejes árak között váltakozva.

Az aradi pénzügyi válság. Aradról jelentik: A Guttman-cég pénzügyi összeomlása csak bevezetője egy osztrák cég a napokban felszínre került fizetésképtelenségének. Ez a körülmény újabb és lendületesebb lökést ad a hitelezői védegytel megalakítására s mint hírlik, ennek megalakítása érdekében a napokban komoly akció indul meg.

Újabb fizetésképtelenség Temesváron. Temesvárról jelentik: A temesvári Royal szarugyár tulajdonosa, Grün Sándor, bejelentette a temesvári törvényszéken, hogy vállalata fizetésképtelen lett. A fizetésképtelenség folytán Grün Sándor a kényszer-egyezség megindítását kérte. Grün Sándor hitelezőinek 20 százalékot ajánlott fel.

Faipari munkásszervezet alakult. Kolozsvári központtal, a Piata Unirii 9. szám alatt megalakult az erdélyi faipari munkások szervezete, mely amsterdami alapon áll. Az új szakszervezet munkásközvetítő irodát is tart fenn.

Új cégjegyzések. Az oradea-marei (nagyvárad) törvényszéknél e héten a következő új cégjegyzések történtek: „Mechanic Csarka & Comp.”, Grosz és Goldfinger fakereskedés nagyváradai fiókja. A kolozsvári törvényszéken e héten jegyezték be Ferencz Mendel papirkereskedői céget.

A mai valutapiac

A mai valutapiacra az árfolyamok lanya tendenciát mutattak. Ugyiszólván csak kínálat volt, míg kereslet csak cseh koronában volt észlelhető. A következő árak alakultak ki: Osztrák korona 312—316, magyar korona 360—370, cseh korona 670—673, svájci frank 42-50—42-65, dollár 226—227 00, francia frank 12 00—12 30, font sterling 1008—1012, olasz lira 9 95—10 00.

Valutapiac augusztus 4-én:

Bukarest. Devizák: Páris 1178, Berlin —, London 1010, Newyork 229-50, Róma 1005, Zürich 42 85, Bécs 39-65, Prága 680, Budapest —.

Bukarest. Valuták: Napoleon 850 00, márká 56, leva 160, török lira 116, font sterling 1000, francia frank 1210, svájci frank 44-00, olasz lira 1015, arachma 380, dinár 260 00, dollár 228 00, lengyel márká 45 00, osztr. korona 33 00, magyar korona 29 00, mah korona 680.

Zürich. Nyitás—Zárás: Berlin 128 00—128 50, Amsterdam 000 00—000 00, Newyork 534 7/8—538 00, London 2377 7/8—2350, Páris 2350 00—2320, Milano 233 7/8—2333-25, Prága 1593 5/8—1590 00, Budapest 69 00—69 00, Belgrád 640 00—640 00, Bukarest 235 00—233 00, Varsó 106—106, Bécs 75-20—75-52.

..... Ha művészi kivitel .....

butort, zongorát
Marosvásárhelyre
SZÉKELY ÉS RÉTI
ERDÉLYRESZI BUTORGYÁR RÉSZV. TÁRS. Bnter: oradea
as dialosok furafszűk igletelket legolcsóbban itt szereshetik

SPORT

Suciu kapitányt felfüggesztették

Fegyelmi eljárást indítottak ellene

Bukaresti jelentés szerint a központi futballszakosztály tegnapi ülésén a következő határozatot hozta: Tekintettel arra, hogy Suciu Adrian, nemzeti szövetségi kapitány, számos felszólítás dacára sem számolt be eddig az olimpiai turnéról, tekintettel arra is, hogy az olimpiáson résztvevők által a sajtóban közzétett leplezések nevezett bűnös hanyagságról tesznek tanúságot, amire nézve Suciu ur nem tartotta szükségesnek a központot felvilágosítani, tekintettel végül, hogy a csehszlovák—román revánsmérkőzés körül folytatott tárgyalásairól sem informálta a központot, amely így kellemtelen helyzetbe került Csehszlovákiával szemben: a központi labdarugó-bizottság Suciu Adrian mérnököt felfüggeszti a nemzeti kapitányi tisztségtől és elrendeli ellene a fegyelmi vizsgálat megindítását és helyébe dr. Morar Teofil (Oradeamare) nevezte ki a központ nemzeti kapitányává.

Románia—Csehszlovákia válogatott csapat aug. 31-én mérkőznek. Bukaresti tudósítónk jelentése szerint a FBA tegnapi tárgyalta a cseh szövetség átiratát a tavalyi román—csehszlovák mérkőzés revánsmeccsére vonatkozólag és elfogadta a csehek ajánlatát, hogy a két ország válogatottjai ebben az évben Prágában mérkőzzenek egymással augusztus 31-én.

Vidéki eredmények:

Nagyvárad. CFR (Cluj)—Törökvs 1:0 (0:0). A vasutas csapat váratlanul, de annál érdekesebb győzelmet aratott a legjobb váradai együttes ellen. A Törökvs néhány tartalékja ment a verséget. Bíró: dr. Morár.

Marosvásárhely. MSE—NAC 2:0 (2:0). Bíró: Winkle. Gyönyörű küzdelmet vívott egymással a két csapat, amelyből megérdemelten került ki az MSE győztesként. Különösen közvetlen védelme Szász—Szilágyi—Debrecey produktált hivált, a csatársorban pedig Glanczmann, Matek és Nuri váltak ki.

Hölgyeim nézzék meg megnyílt!

„IDEAL”

női kalapüzlet. Cluj, Calea Reg. Ferd. No. 8. Gólya Aruházzal szemben!

Zsák

Zsineg

HAVAS DEZSŐ
TIMISOARA

Kötél

VELMA
SUCHARD
CSOKOLÁDEKÜLÖNLEGESSÉG.

Mérlegképes

autorizációval rendelkező főkönyvelő, perfect magyar, német délelőtti, vagy délutáni, esetleg órakönyvelést vállal.

Vállalkozik könyvek rendbehozására, likvidációs munkálatokra, új könyvek felfektetésére. Ajánlatok „20 évi praxis” jellegű a Radióhoz, Cluj, Strada Regina Maria 34. küldendő.

Keleti szőnyegek

szőveve eredeti perzsa és szmirna minőségben minden kívánt méretben. Szőnyegek művészi javítása

„Vénus” szőnyegszövőgyár
Cluj, str. Surda (Kla-u) 33

Arad. AMTE—AAC 2:1 (0:1). A kassai AC nem érkezett meg és így barátságos, jótékony-célú mérkőzést játszottak, amely szép és élvezetes volt. **Bíró: Pavlovics.**

Temesvár. Kinizsi—ATE 2:0 (1:0). Országos bajnoki elődöntő, bíró Danciu. Tudósítónk jelentése szerint a mai mérkőzést az ATE megővja, mert a Kinizsiben Rössler jogosulatlanul szerepelt.

Brassó. VSC—Brasovia 1:1 (1:1). Bíró: Suciu. A VSC Veszprémi góljával megszerzi a vezetést, a Brasovia állandó fölény után is csak nehezen egyenlítő befejezés előtt 10 perccel, Tritsch lövésével.

Szatmár. Gloria CFR (Arad)—Olimpia 2:1 (2:0). Bíró: Vadász. (Szombaton).

Gloria CFR—Sz. Törekvés 0:0. Bíró: Lengyel.

Torda. Makkabea (Oradea)—Tordai Törekvés 2:2 (2:1). Gyenge játék. Bíró: Klein.

Bánffyhad. HMIÖ—Elit 1:0 (1:0). Bíró: Petrán. Megérdemelt győzelem. A gólt a félidő közepén Kimpian lőtte.

MOZGÓK MŰSORA

Select-Mozgó kedd, augusztus 5. *A hindu siremléke.* I. Rész *A tulvilági vándorló.* Nagy csodaszerűrejtélyes dráma a tulvilágból, 8 felvonásban. Főszerepben: Mia May, Lia de Putti, Conrad Weidt és Olaf Föns.

GRÜNWALD & STEINER.

Előrehaladott idény miatt az összes nyári anyagok leszallított árban!

Grünwald és Steiner

női divatkülönlegességek áruháza
Cluj, Piața Unirii No. 12. — Telefon 9-61

Junger Mann sucht

26 Jahre, streng religiös, intelligent, geschäftsfähig, mit ebensolchem Mädchen passende **Einheirat.** Nicht anonyme Anträge mit Bild erbeten sub „Ausländer 12576“ an „Hermes A. G.“ Hermannstadt. Diskretion Ehrensache. Bild retour. 7589

LÁDAGYÁR

Mindegyes ládát és fadobozokat összeszerelt és az eredeti részeken megrendelére azonnal készíti és szállítja a legelőzőbb napi áron

Sajevics és Lebovits fakereskedés és ládagyár
Cluj, Strada Cernuzii (volt Kajántól-ut) 1. szám

Magyar Színház

Kedd, augusztus 5

Az emberbesztia

Érdekfeszítő szentimentális dráma, Robert Buchanan „La Femme et L'Homme“ regénye után, 7 felvonásban. Főszerepben: P. Menichelli.

Hirdetések

e lapban a legeredményesebbek

A kolozsvári

CZELL

sörfőzde
világos

„URSUS“

söre
a közönség legkedveltebb itala

„ASTRA“

Prima Fabrică Română de Vagoane și Motoare S. A. Vezirigazgatóság Bucuresti, Str. Lascar Catargiu 11. **Sürgönycim:** Vagonastra Bucuresti. Levélcim: Postafiók 136.

Autobuszok közuti használatra, fürdőtelepek részére, városok közötti forgalomra. — Üzemterveket, rentabilitási számításokat készítségel és díjmentesen készítünk. Teherautomobilok kardan vagy lánchajtással, három és fél tonna hasznos teherbírással. Tartányautomobilok benzín, olaj és petróleum szállítására. Ürtartalom 3550 liter. Tűzoltóautomobilok városi tűzoltóságok részére. Öntözőautomobilok városok részére, 5 m. átlagos öntözőszélességgel. Precíziós esztérgapadok Withworth, vagy méltványos csavarmenetek vágására berendezve. Csucstávolság 1000—1200—1600 és 2500 mm. Excenterpresek kilengés 30 mm. Nyomóerő 8 tonna. Elektromos gépcsoportok 3/5 Kw, 110 vagy 220 Volt táplál 150 db 25 gyertyafényű kőtét. Benzinmotorok 6, 14, 45, 60 és 90 HP. Furógépek 15 és 35 mm átm.

gyártmányaink eredeti gyári árakon beszerezhetők az alábbi bizományi raktárakból
ARAD: Intreprindere de Maşini și Automobile Strada Alexandri No. 6.
BRAȘOV: „Silvania“ Műszaki vállalat, Str. Spitalului 64.
CLUJ: Blaga Emil, Műszaki Vállalat, Piața Stefan cel Mare 3.
LUGOJ: Schwäbische Zentralbank Filiale Lugoj.
MEDIAS: Maschinenabteilung der S. S. Landwirtschaftsverein.
ORADEA-MARE: „Economia“ Kereskedelmi és Ipari R. T., Piața Mihai Viteazul No. 1.
SATMAR: Prinz Testvérek Vasöntöde és Gépgyár.
SIBIU: Maschinenabteilung der S. S. Landwirtschaftsverein.
SIGHIȘOARA: Maschinenabteilung der S. S. Landwirtschaftsverein.
TÂRGU-MUREȘ: Bíró E. dipl. gépészmérnök műsz. vállalat, Str. Ștefan Vođa No. 1/a.
TIMIȘOARA: Schwäbischer Landwirtschaftsverein.

Az „UJ KELET“ könyvosztálya

Cluj, Str. Baron L. Pop 10.

Egyszáz lej értékű könyvet kap **ingyen** az Uj Kelet minden előfizetője és olvasója, aki az alábbi csoportot megrendeli:

I. csoport:

- Sch. Alejchem: Leégett nemesek (Kötve, Novellás könyv)
- Ujvári: Bosszuálló Isten (Regény)
- Goldschmidt: Egy zsidósors (Amatör példány, 3 kötetes regény)
- Gizskalay: Titok. (Egyfelv. dráma)
- Agnon: És a meggörbödött kiegyenesedik. (Regény)
- Nordau: Dr. Kohn. (4 felv. dráma)
- Bíró Lajos: A zsidók utja. (Tanulmány)
- Gizskalay: Támár. (Amatörpéldány, Bibliai regény)

Ezt a hatszáz lejes sorozatot ötszáz lejért (és portó) szállítjuk előfizetőinknek és olvasóinknak a pénz előzetes beküldése mellett vagy utánvétellel

Nyolcvanlej értékű **ingyen** az Uj Kelet minden előfizetője és olvasója, aki az alábbi csoportot megrendeli:

II. csoport:

- Sch. Alejchem: Leégett nemesek. (Kötve, Novellás könyv)
- Grotto: Zsidó renaissance. (Kötve, Tanulmány)
- Goldschmidt: Egy zsidósors. (3 kötetes regény)
- Gorion: József és testvérei. (Bibliai regény)
- Kaczér: Golem ember akar lenni. (Drámai szimbólum)
- Gizskalay: Támár. (Bibliai regény)
- Sombart: A zsidók jövője. (Tanulm.)
- Paneth: Utazásom a Szentföldön. (Utleírás)

Ezt a 380 lejes sorozatot háromszáz lejért (és portó) szállítjuk előfizetőinknek és olvasóinknak a pénz előzetes beküldése mellett vagy utánvétellel.

Hármic lej értékű könyvet kap **ingyen** az UJ KELET minden előfizetője és olvasója, aki az alábbi csoportot megrendeli:

III. csoport (ifjúsági könyvek):

- Dr. Bai: Zengő hárfá.
- Nordau: Mesék.
- Kabbalisták és Csodatevők.
- Paneth: Utazásom a Szentföldön.
- Konrad: Futball ABC.
- Sch. Alejchem: A 13. Robinzon.

Ezt a 130 lejes sorozatot száz lejért (és portó) szállítjuk előfizetőinknek és olvasóinknak a pénz előzetes beküldése mellett vagy utánvétellel.

Husz lej értékű könyvet kap **ingyen** az Uj Kelet minden előfizetője és olvasója, aki az alábbi csoportot megrendeli:

IV. csoport (cionista tanulmányok):

- Sokolov: Uj zsidó.
- Gorelik: Cion és Golus.
- Pinsker: Antoemantipatio.
- Dr. Marton: A zsidó nemzet Erdélyben.
- Mairovits: Tora és cionizmus.
- Dr. Blank: Mit akar a cionizmus.
- Goldmann: A zsidó nemzet követelése.

Ezt a 90 lejes sorozatot hetven lejért (és portó) szállítjuk előfizetőinknek és olvasóinknak a pénz előzetes beküldése mellett vagy utánvétellel.

Kisérje figyelemmel további sorozatainkat!

ZONGORA OCASSIÓ

Telefon 13-45 sz.

Kitűnő hangu rövid, keresztthuros zongorák, pianók már 25.000 lejtől kaphatók. Alkalmi vétel.

STERNBERG

Oradea-Mare
Piața Unirii
2.

